

Licht op ...

Uitgaan van het positieve

Stelt u zich eens voor dat we een samenleving hebben die gebaseerd is op vertrouwen. U hoeft er niet lang over na te denken om tot de conclusie te komen, dat die een totaal ander beeld zal geven. De belastingdienst bijvoorbeeld is dan een informatie- en hulpbron. Deze dienst helpt u bij het bepalen van wat u bijdraagt aan het instandhouden en vormgeven van de samenleving waar u deel van uitmaakt. Het doel is het bepalen van een *eerlijk* deel van uw inkomen. De sociale dienst helpt u om weer een actieve bijdrage te leveren in die samenleving. Die stelt het op prijs als u een aanvullend inkomen heeft kunnen vinden, bovenop de ondersteuning die u ontvangt, omdat de dienst begrijpt dat dat een belangrijke steun in uw rug, een vangnet is. Ook wordt u niet bestraft met vreemde regels als dit werk maar een beperkte periode in het jaar betreft.

Een nog steeds heel populaire controlemethode is echter het maken van protocollen, van gedetailleerde stappenplannen. Al die protocollen worden opgesteld om een werkwijze af te dwingen, in plaats van ondersteuning te zijn bij het bepalen van de juiste handelingen. Als we elkaar vertrouwen, hebben we ook geen leger of bewakingsdiensten nodig die gedrag afdwingen. De focus ligt op helpen, tot inzicht brengen.

Vertrouwen kan worden ontwikkeld

Het is interessant om te ontdekken dat nagenoeg alle bronnen van de Oude Wijsheid, de *Theosofia*, in hun vele verschijningsvormen, een aantal aanbevelingen doen om goedheid en vertrouwen te ontwikkelen. Sommige van deze verschijningsvormen zijn in de loop der tijd, door allerlei culturele interpretaties en dogmatische opvattingen gedegeneerd, waardoor de diepere kennis ervan verloren is geraakt. Maar er zijn zeker nog goed bewaarde wijsheidsbronnen te vinden.

Ik wil een tweetal van mijn geliefde bronnen gebruiken om de morele instelling die we hierboven schetsten, te begrijpen en verder op te bouwen. Het gaat om de *Tao Teh King* van Lao-tse en de *Prajñā Pāramitā*-groep van geschriften uit het Mahāyāna Buddhisme, zoals deze door Nāgārjuna is opgetekend. Beide bronnen van de Oude Wijsheid spreken over het begrip 'deugd'.

De *Tao Teh King* over deugd

De *Tao Teh King* bestaat uit twee delen; het eerste deel gaat over Tao (paradox 1 tot en met 37) en het tweede deel gaat over Teh, deugd, dat wil zeggen, Tao in de praktijk. Dit deel begint bij paradox 38. Daarin wordt het begrip *Teh*, deugd, uitgelegd. Het Chinese teken voor Teh is:

Dit teken is opgebouwd uit drie grondtekens. Alle Chinese tekens zijn opgebouwd uit een of meer grondtekens, waarvan er ongeveer 49 bestaan. Het teken Teh, deugd, bestaat uit 'gaan', 'direct' en 'met het Hart'. Om een Chinees teken te vertalen heb je inzicht en wijsheid nodig. Toch laten deze drie tekens meteen zien dat het *een directe actie is vanuit het hart*: niet het fysieke maar het spirituele hart. Ons spirituele

hart is de bron van onze hoogste kwaliteiten, onze onzelfzuchtige, allesomvattende kwaliteiten. En Teh

is het *zijn* van deze kwaliteiten. Hierover gaat het onderstaande vers, over het verschil tussen ‘goed zijn’ en ‘goed doen’. Het is zeer de moeite waard om te overdenken. Vers 38, over *Teh*:

Een waarlijk goed mens is zich niet bewust van
goedheid en daarom is hij goed;
Een dwaas mens tracht goed te zijn,
En is daarom niet goed.

Een waarlijk goed mens doet niets,
En toch laat hij niets ongedaan;
Een dwaas mens is altijd doende,
En toch zijn er vele dingen die gedaan moeten worden.

In de laatste twee regels van het laatste couplet komen we het Chinese begrip *Wu Wei* tegen. Dat houdt in: iets doen zonder iets te doen, oftewel, werken vanuit Tao, het Ene.

De *Prajñā Pāramitā*-geschriften over deugd

Het bovenstaande vers is tekstueel eenvoudig, maar de betekenis ervan is heel diepzinnig. Wat ons daarbij kan helpen, is het combineren van deze Chinese uiting van de Theosofia met die andere uiting van de Theosofia die we vinden in de *Prajñā Pāramitā*-geschriften. De basisgedachte van deze geschriften is, zoals dit in de oosterse mystiek wordt verwoord, het gaan naar de andere oever. Vaak wordt dit in het Westen opgevat als het ingaan van Nirvāna. Maar vanuit het mededogen willen we het Nirvāna niet in. Het gaat om een andere mentale instelling. De symboliek van ‘het gaan naar de andere oever’ betekent het aannemen van een andere houding, een andere instelling, een blijvende andere mentaliteit.

Welke? Zoals Lao-tse laat zien: niet goed doen, maar goed zijn. Oftewel: niets anders kunnen dan vanuit de goedheid werken. Dat is het tegengestelde van de ervaring: ‘O, wat ben ik goed geweest.’ De bedoelde houding heeft niets te maken met het niveau van wijsheid en inzicht waarop je staat. Het is een instelling die je in elk stadium van ontwikkeling kunt aannemen en volhardend toepassen. Bedenk wel dat het aannemen van een andere mentale houding veel moeilijker is dan het bestuderen van de meest ingewikkelde theosofische geschriften. Het is een zelfoverwinning.

In deze zelfde *Prajñā Pāramitā*-geschriften vinden we de bekende zeven *Pāramitā*'s. De eerste *Pāramitā* is *Dāna*: de sleutel van mildheid en onsterfelijke liefde.

Als we leven en handelen vanuit de achterliggende gedachte in deze diverse wijsheidsgeschriften, zal de samenleving er totaal anders uitzien. Concurrentie, competitie en ‘eerst je zelf’ zijn begrippen die niet thuishoren in deze gedachte, maar wel eenheid, samenwerking en wederzijdse hulp.

Blijvende hulp

Natuurlijk komt vanuit onze dagelijkse gedachten als eerste de vraag naar boven: wat moeten we dan met mensen die niet vanuit deze principes werken? Wat dan zeker niet werkt, zijn de opvoedingssystemen zoals we die vroeger in vele Oostbloklanden en nu in China zien. Mensen verbeteren niet door dwang! Wat kunnen we dan wel? Moeten we mede-broeders die het vertrouwen beschamen dan tolereren en hun gedragingen door de vingers zien? Ook dat zal zeker niet leiden tot een betere karaktervorming. Wat wel zin heeft, vanuit de bovenstaande theosofische gedachten, is onze medemensen te helpen om tot inzicht te komen. Door uit te gaan van Lao-tse's begrip van deugd, vanuit het besef dat vertrouwen kan worden opgebouwd.

Instituten als gevangenissen zijn niet geschikt, want straf en genoegdoening werken niet. Als we uitgaan van de wet van oorzaak en gevolg, Karma, dan compenseert de natuur de veroorzaakte disharmonie vanzelf. Wat we nodig hebben zijn instituten die training geven, die een positieve stimulans geven. Daar zijn actuele voorbeelden van, zoals op het Noorse eiland Bastøy. Andere inspirerende voorbeelden, die u kunt nalezen in *Lucifer*, zijn: een ‘Gesignaleerd’ over een wijk in Uruguay waar gevangenen in grote vrijheid re-integreren (*Lucifer*, februari 2016, blz. 27-28), en de bespreking van het unieke proefschrift van Jacques Claessen: *Misdaad en straf. Een herbezinning op het strafrecht vanuit mystiek perspectief* (*Lucifer*, juni 2011, blz. 48-53).

Herman C. Vermeulen